

Hellige tekster

ARVE KLEIVA

Be, så skal dere få. Let, så skal dere finne. Bank på, så skal det lukkes opp for dere. For den som ber, han får, og den som leter, han finner, og den som banker på, skal det lukkes opp for. Eller hvem av dere vil gi sønnen sin en stein når han ber om brød, eller gi ham en orm når han ber om en fisk? Når selv dere som er onde, vet å gi barna deres gode gaver, hvor mye mer skal ikke da deres Far i himmelen gi gode gaver til dem som ber ham! Alt dere vil at andre skal gjøre mot dere, det skal også dere gjøre mot dem. For dette er loven og profetene.

MATTEUS, 7,7-12

Oppmerksomhet er kroppens bønn, skrev den tyske forfatteren Walter Benjamin.

I Det er noe paradoksalt eller anmassende ved å snakke eller skrive om en tekst som sier noe man bør lytte til. Man kan lett komme til å overdøve, forstyrre eller forvanske det man snakker om. Min reaksjon ved mange prekener, er en sorg og en resignasjon over øyeblikket som forsvant når evnen til å lytte ble forstyrret av en annen tekst – altså prekenen – som nå avbryter og liksom legger seg over teksten man hørte og sporene den setter i evnen til å lytte.

II *Be, så skal dere få. Let, så skal dere finne. Bank på, så skal det lukkes opp for dere.*

Hva kunne tenkes å gjøre denne teksten sann, i banal forstand?

Det Jesus sier er støtende for alminnelig erfaring, for den praktiske fornuft og de reelle eiendomsforholdene, for taktfølelsen vis å vis den som mangler alt og kanskje for tilhørerens forfengeligheit.

Jeg kunne tenke at denne teksten ikke gjelder meg. Om guden hører min bønn, svarer den i alle fall ikke. Jeg kan tenke at dette enten skyldes en feil ved meg, ved min bønn, ved gudens løfte eller guden selv.

Man kunne altså tenke at teksten er blant de mest ekskluderende i evangeliet. Den demonstrerer så å si at denne magiske doktrinen for de aller fleste – eller til og med alle – del, ikke medfører riktighet. Ikke funker. Det finnes ingen grense for hvilke ulykker og hvilken ondskap som rammer mennesker, og det finnes ingen beskyttelse i mer enn forbigående og begrenset forstand. Det meste av hva folk foretar seg gjennom uken og året, er rettet mot å bevare og styrke disse skjøre ordningene som holder ens liv ved like og beskytter dem man elsker – om man da er så heldig å ha slike ordninger, hvilket de færreste er.

Disse trekkene ved Jesu ord er hverken tilfeldige eller naive, men valgt og organisert, uten illusjoner

om konsekvensene: konsekvensen er en integrert del av tekstens form. Den er egnet til å provosere og gjør det. Jesus vil om kort tid bli mishandlet og henrettet for åpen scene av de religiøse myndigheter og statsapparatet.

III Ingenting ved denne evangelieteksten er uklart. Guden lytter til et menneskes bønn, mennesket lytter til guden. Og nå, gjentagelsen av dette, to tusen år senere.

Når man hører – nær sagt hvilken som helst – evangelietekst, kan man bli forvirret.

Denne forvirringen bør man – etter min oppfatning – ta vare på. Kanskje mer presist, la den virke i sitt mulige omfang.

Det beste medium for denne forvirringen er stillhet. Gudstjenesten er, blant annet, en vekslings mellom disse gjentatte tekstene og stille forvirring.

Hva rommer denne stillheten? Alt, kunne man si.

Forvirringen skyldes oftest at teksten er kompleks. Når Jesus i avsnittene over henvender seg til dem som oppsøker ham, snakker han kontraintuitivt. Man får ikke fordi man ber, finner ikke fordi man leter, slippes ikke inn fordi man banker på. Å be om noe, er opptakten til å bli avvist – oversett, arrestert; å lete er en opptakt til å avkles alt annet enn sin mangel, behovet for noe man hverken kan navngi eller lokalisere. Realiteten er at det koster penger.

Jesus sier noe annet, at guden er en annen, enn for eksempel meg.

To tusen år er ikke lenge. I dette lille vinduet, som nå ser ut til å lukkes, utspiller dramaet seg – og i det, de lite sannsynlige påstandene Jesus kommer med, om universet og sin rolle der; betydningen av dramaet han setter igang og gjennomfører med sine handlinger og setninger, gester.

Eller også er det han sier helt plausibelt. Innlysende.

Man ber om noe man ikke har. Litt senere i liturgien følger bønnen, i sin enkelhet og overskridelse, sin voldsomhet og sine revner mot det ukjente: La din vilje skje. La ditt rike komme. Som i himme-

KUNSTNERPREKENEN

Fem forfattere og kunstnere holder prekener i flere gudstjenester i Oslo denne våren. Kunstnerprekenen er igangsatt av organisten og performancekunstneren Liv Kristin Holmberg, inspirert av det danske prosjektet Forfatterprædikener (2012).

Søndag 20. mai
KIRSTY KROSS
SAGENE KIRKE

Kirsty Kross er en australsk kunstner som jobber i Oslo og Berlin. Hun undersøker blant annet økologi og oppmerksomhetsøkonomi.

Torsdag 24. mai
BEATE PETERSEN
MAJORSTUA KIRKE

Beate Petersen (f. 1962) er kunstner og dokumentarfilmskaper. Filmen Nasseredin Shah and his 84 Wives (2012) har mottatt en rekke priser.

Søndag 3. juni
GUNNAR WÆRNES
GRØNLAND KIRKE

Gunnar Wærness (f. 1971) er poet og artist. Han har gitt ut flere diktsamlinger og utgjør halvparten av kabareten Brødet og Eselet.

Søndag 17. juni
KJETIL SKØIEN
KAMPEN KIRKE

Kjeil Skøien (f. 1952) er teaterregissør, danser, billedkunstner og mer. Han har arbeidet mye med lyriske tekster på scenen.

Søndag 6. mai

ARVE KLEIVA
PAULUS KIRKE

Arve Kleiva (f. 1960), bor og arbeider på Nesodden. Han har gitt ut fire bøker med notater, fortellinger og essays, flere av dem under andre navn. Arbeidene hans oppholder seg ved temaer som eksistens, seksualitet, litteratur, samfunn, økonomi og religion.

Foto: Ingrid Eggen

len. Så og på jorden. Forlat oss vår skyld. Som vi og forlater våre skyldnere. Led oss ikke inn i fristelse. Frels oss fra det onde.

Hver enkelt av disse termene er alminnelige nok, og hver av dem nær sagt umulig å avgrense eller uttømme i det samlede forråd av refleksjon, bearbeidet erfaring og språklig presisering den menneskelige kulturen rår over.

Frels oss fra det onde. Et hverdagslig eksempel, jeg leser avisen og ser der hvordan hvilken som helst konsernsjef, si i et større oljeselskap, vil gjøre Hitler til en fotnote rent historisk. Implikasjonen av denne tanken overrasker meg, den strekker seg ut over kirkerommet, inn i livsbetingelsene til dem jeg elsker, som ellers neppe får en sten hvis de ber om en brødskiye, en slange når de ber om fiskepinner.

IV

Jesus er åpenbart kunstner. Det påtagelige ved hans virksomhet, for meg og i denne sammenheng, er tanken at kunsten trolig var nødvendig da

han henvendte seg; er nødvendig når henvendelsen gjentas. Det handler igrunnen om én henvendelse, den vender seg samtidig til en som hører og inn i seg selv, der den forblir, i sin generøsitet.

Hva er karakteristisk ved disse tekstene? De foreligger.

Hva er karakteristisk ved vårt forhold til disse tekstene? Vi gjentar dem.

Det underligste – i mine øyne – er som sagt og gjentatt, at de foreligger. For mitt blikk og øre handler dagens tekst om å lytte.

Kan hende bæres verden av bønn. Kan hende er verden dette systemet av spørsmål og svar, mellom guden og en bedende – mer en bedende enn den troende, om da ikke disse termene uttømmer hverandre. Ingen kjenner en annens gudsforhold, trolig heller ikke sitt eget.

Kan hende er verden denne gjensidige lyttingen mellom menneske og gud. Ingenting annet. Kan hende bæres verden av mennesker som aldri kom til syne – eller deres bønn kommer knapt til syne,

fordi dens uttrykk er henvendt til guden. Kanskje er dette himlenes rike. Ingenting annet.

En forfatter skriver følgende om forholdet mellom hellige tekster og bønn: «Den hellige teksten har ikke pretensjoner om sannhetsinnhold, dens modus er å foreligge. Dette er dens hemmelighet. Lesningen av en hellig tekst, dens rituelle modi – sitat, repetisjon – reduserer enhver gjentakelse til dette, at teksten foreligger. Lesningen hviler på, eller faller inn i, teksten – som dermed redder sin leser og seg selv i samme gest. Den «utgår fra» og «vender tilbake» til «Guds munn», mer presist: «Guds lepper». Man kan godt forestille seg at guden har lepper uten munn, eller at gudens lepper avgir den hellige teksten på en annen måte enn den sjelen møter når sjelen mottar gudens kyss, eller enda til kysser guden – glemselens kyss – eller ligger i gudens munn. Det finnes ingen forskjell mellom stillheten i gudens munn og bokstavenes stillhet.» (Gustav Haarnack: *Livet på landet*, oversatt av E. Ernst, Aschehoug forlag, 2005)